

Mikä on suomalaisille pyhää?

Uskonto, pyhä ja nationalismi tulevaisuudessa. Tapio Tammisen muistoseminaari

Jere Kyyrö

FT, YTM, kulttuurien tutkimuksen yliopisto-opettaja

TURUN
YLIOPISTO

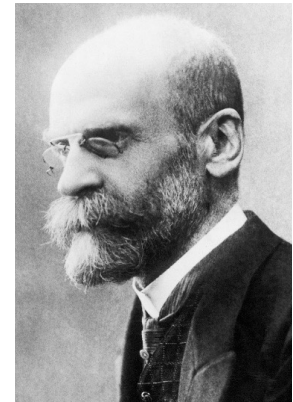
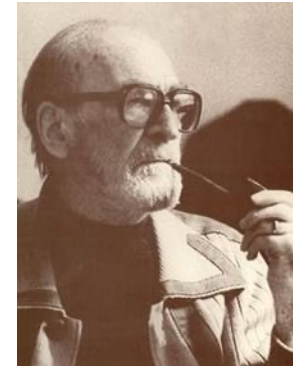
Mikä on suomalaisille pyhää?

Tässä esityksessä:

- Painotus 2000- ja 2010-luvuissa
- Pyhän määritelmiä
- Suomen pyhänä pitämät asiat aiemman tutkimuksen valossa
- Uskonnon muutos ja suomalainen pyhä
- Mannerheim 2000- ja 2010-lukujen kulttuurikiistoissa
- Tulevaisuuskuvia?

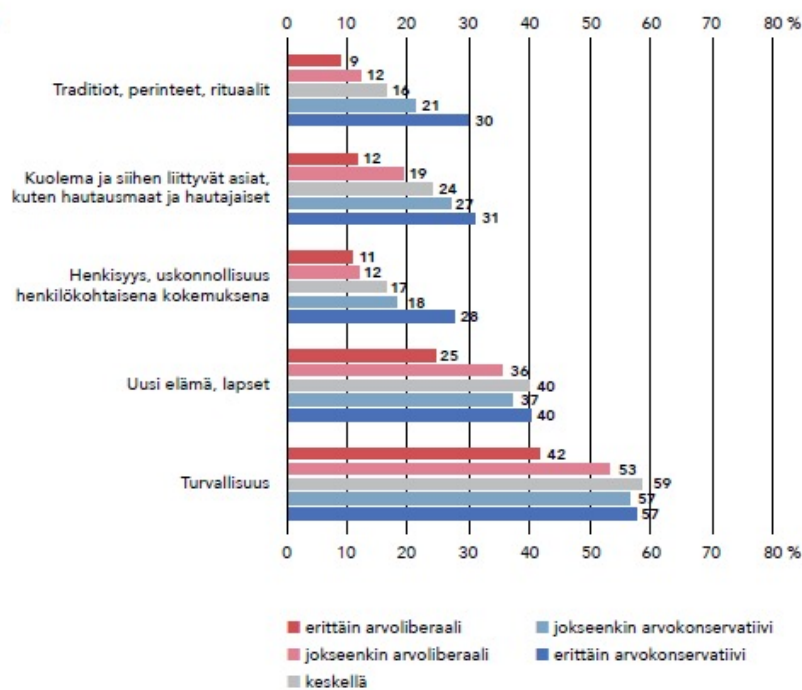
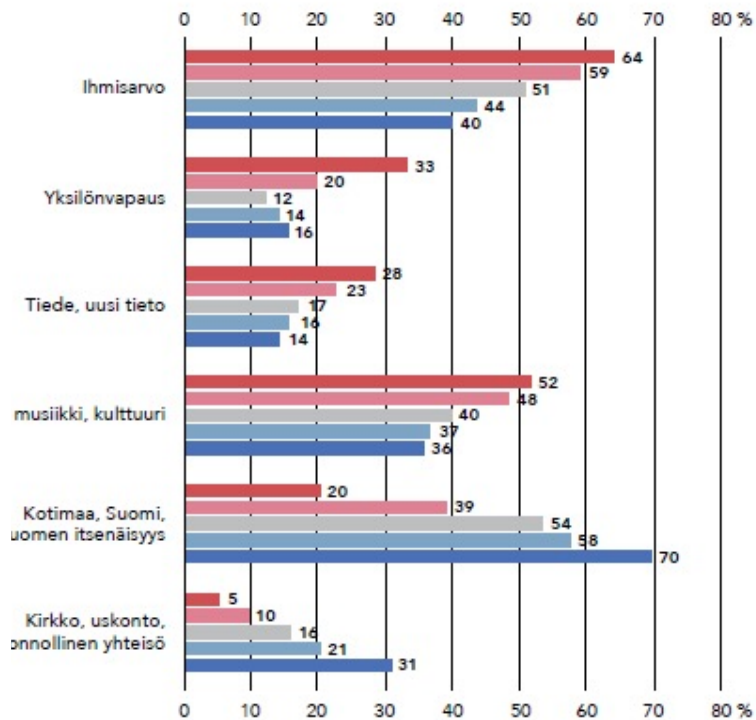
Pyhän määrittelemisestä

- Pyhän ja profaanin erottelu
- Uskontotieteen puitteissa voidaan tehdä ero toisaalta transsendenssin ajatukselle pohjautuvan ja toisaalta sosiologisemman tavan ymmärtää pyhä välille
 - Esim. Rudolf Otto, Mircea Eliade
 - Émile Durkheim
- Edellisen kohdalla pyhä määritty tarkemmin uskonnolliseksi asiaksi, kun jälkimmäisen kohdalla pyhä laajempi sosiaalinen ilmiö
- Pyhä ihmisruumiiseen ja maa-alueeseen liittyvänä (Douglas 2000; Anttonen 2010)
- Pyhä järjestys, pyhän muodot (Lynch 2012)
- Pyhän modaliteetit (Mellor & Shilling 2014)

Suomalaiset ja pyhä kyselytutkimuksen valossa

Kuvio 5. Suomalaisen pyhinä pitämät asiat arvokonservatiivi-arvoliberali-ulottuvuudella (%)

SELITE: Mukana ne pyhyiden kategoriat, jossa vähintään kymmenen prosenttiyksikön ero eniten arvokonservatiivien ja eniten arvoliberalien välillä.

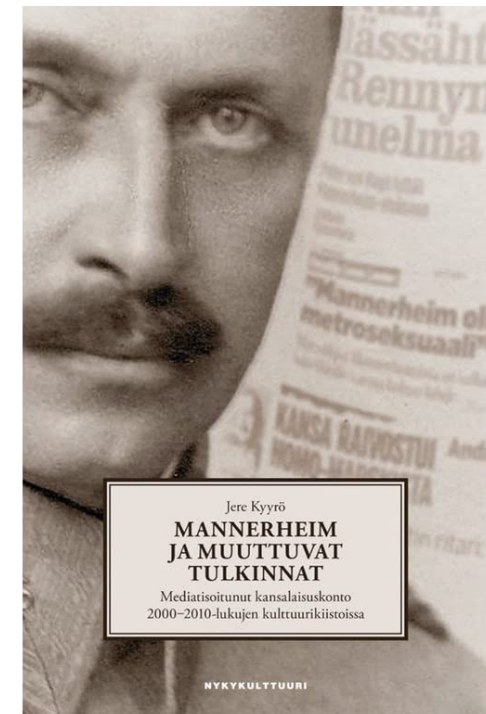
Pessi & al. 2018, 30-31.

Uskonnon muutos ja suomalainen pyhä

- Institutionaalisen uskonnollisuuden vähenevä merkitys: kuuluminen ja kirkossakäynti sekä kirkon opettamalla tavalla uskomisen laskusuunnassa (ks. Kyyrö 2018)
- Yksilöllisen uskonnollisuuden eli henkisyiden kasvu
- Kristinuskon uusi poliittinen relevanssi symbolina ja osana kulttuuria (esim. Taira 2019)
 - Taustalla luterilaisuuden keskeinen merkitys osana suomalaisuutta ("koti, uskonto ja isänmaa") – luterilaisuuden etuoikeutettu uskonnollinen asema
- Puolueet ja uskonto (Kyyrö 2020)
 - Kulttuurinen kristinusko (PS ja KD)
 - Ev. lut. kirkko 3. sektorin kumppanina (Kesk, Kok, SDP)
 - Katsomusten moninaisuus, negatiivinen uskonnonvapaus (Vihr, Vas, myös SDP)
- Arvoliberaalien ja konservatiivien kiistat koskettavat myös evankelisluterilaista kirkkoa (avioliitto, adoptio-oikeus, turvapaikat) (Kyyrö 2018)

Mannerheimiin liittyvät kulttuurikiistat 2000-2010-luvuilla

- Renny Harlinin ja Markus Selinin toteutumaton suurelokuvahanke (2001-2014)
- Katariina Lillqvistin *Uralin perhonen* (2008)
- Erkko Lyytisen ja kumppanien *Suomen marsalkka* (2012)
- Kolme näkökulmaa Mannerheimiin ja suomalaisuuteen, jotka kytkeytyivät tiettyihin symbolisiin järjestyksiin
 - Oikeistolais-isänmaallinen (sotaveteraanit, elinkeinoelämä)
 - Vasemmistolainen (punainen näkökulma sisällissotaan)
 - Liberaali (monikulttuurinen ja Suomi ja uudenlaisen sankaruuden tarve)
- Kytkökset paitsi erilaisiin taidekäsityksiin, myös historiakuviin
- Mediamaiseman vaikutus

Kyyrö 2019

Tulevaisuuskuvia

- Jaettu ydin sekä arvokonservatiivinen ja arvoliberaali pyhän järjestys
- Institutionaalisen uskonnon heikkeneminen
- Moniarvoistuminen, monikulttuurisuus
- Perinteisiin turvautuminen ja uskonnon kulttuurinen rooli
- Hyvinvointivaltion tulevaisuus
- Median rooli etenkin pyhien järjestysten välisissä kiistoissa
- Mustat joutsenet?

Kirjallisuutta

Anttonen, Veikko, 2010. *Ihmisen ja maan rajat*. Helsinki: SKS.

Douglas, Mary, 2000. Puhtaus ja vaara. Ritualistisen rajanvedon analyysi. Tampere: Vastapaino.

Kyyrö, Jere, 2018. Fluctuations between Folk Church, Nation-State and Citizenship: Contextualizing Civil Religion in Finland. Teoksessa Annette Schnabel, Melanie Reddig, Heidemarie Winkel (toim.) *Religion im Kontext | Religion in Context. Handbuch für Wissenschaft und Studium*. Baden-Baden: Nomos.

Kyyrö, Jere, 2019. *Mannerheim ja muuttuvat tulkinnat*. Jyväskylä: Nykykulttuuri.

Kyyrö, Jere, 2020. Uskonnon ja katsomusten asemat eduskuntapuolueiden poliittisissa ohjelmissa 1999—2019. *Teologinen aikakauskirja* 123 (3), 196-216.

Lynch, Gordon, 2012. *Sacred in the Modern World: A Cultural Sociological Approach*. Oxford: OUP

Mellor, Philip A. & Chris Shilling, 2014. *Sociology of the Sacred: Religion, Embodiment and Social Change*. Lontoo: Sage.

Pessi, Anne Birgitta & Pitkänen, Ville & Westinen, Jussi & Grönlund, Henrietta, 2018. *Pyhyiden ytimessä. Tutkimus suomalaisten arvoista ja pyhyiden kokemisesta*. Helsinki: SKR.

Taira, Teemu, 2018. Suvivirsi ja kristinuskon ”kulttuuristuminen” katsomuksellisen monimuotoisuuden aikana. *Uskonnontutkija* 8 (1). <https://doi.org/10.24291/uskonnontutkija.v8i1.83000>.

Torsti, Pilvi, 2012. *Suomalaiset ja historia*. Helsinki: Gaudeamus.

**TURUN
YLIOPISTO**